

ΓΑΡΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΩΝ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

A1. Σ2.0076

1892.
Α-Π. 532

Απόστολο επί μακρότερον
2 πίνακες και 2 χάρτες.

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ ΚΑΙ ΙΘΑΚΗ

10

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣΑ ΜΕΝ

ΥΠΟ

Δ^{ΡΟΣ} ΙΩΣΗΦ ΠΑΡΤΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ ΤΗΣ ΒΡΕΣΣΑΥΙΑΣ

ΕΞΕΛΛΗΝΙΣΘΕΙΣΑ ΔΕ

Εκδό την Υ. προστασίαν
απὸ Α.Β.Υ. τοῦ Πρωτ. Γεωργίου καὶ
τῆς Πρωτ. Μαρίας

ΥΠΟ

Α. Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Δ. Φ. ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ Β'. ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Μεθ' ενός χάρτου, δύο διαγραμμάτων, ενός λιθ. πίνακος καὶ
τεσσάρων σχεδιογραφημάτων ἐν τῷ κειμένῳ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΕ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥ
ΟΔΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΕΙΟΥ ΑΡΙΘ. 3
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ 1892

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Κινδυνεύει γὰρ οὐδενὸς ἕλαττον μᾶθημα εἶναι
δι' ἀκριβείας ἐπίστασθαι πάντας τὴν αὐτῶν χώραν».
Πλ. Νομ. VI, 763.

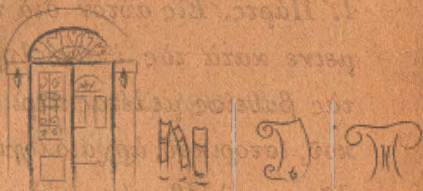
Ἡ γνῶσις τῆς χώρας, ἐν ἣ ἐγεννήθη τις καὶ ἀνετράφη,
εἶνε εἰς πάντα ἕκ τῶν πρώτων καὶ ἀναγκαιοτάτων· διότι,
ἀφοῦ ἀκριβῶς μάθη τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ οἰκεῖ, τὸ κλίμα, τὴν
ἱστορίαν, τὰ προϊόντα καὶ πᾶν ὅ,τι ἄξιον λόγου ἀναφέρε-
ται εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, εὐκολώτερον θὰ δύραται νὰ
μελετᾷ καὶ ὀρθότερον νὰ κρίνῃ τὰ τῶν ἄλλων. Αἱ γνῶσεις
αὐτοῦ θὰ προβαίνωσιν ἐκ τῶν πλησιεστέρων εἰς τὰ ἀπώ-
τερα καὶ ἐκ τῶν γνωστῶν εἰς τὰ ἄγνωστα. Οὕτω δυνά-
μεθα νὰ ποριζώμεθα μὲν κέρδος ἐκ τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὅποια
διεγεμῆθησαν εἰς ἐκάστην γῆν ὑπὸ τοῦ πανσόφου δημι-
ουργοῦ, νὰ ἀποφεύγωμεν δὲ τὰ τυχόν κακά. Ἡ δὲ γνῶσις
τοῦ παρελθόντος ἡμῶν θὰ εἶνε ἀσφαλῆς ὁδηγὸς τοῦ μέλ-
λοντος.

Ζωηρὰν εἰκόνα μεστήν διδασμάτων περὶ τῶν ρήσων
Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης παρέχει ἡμῖν τὸ παρὸν ἔργον
τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Βρεστανίᾳ παρεπιστημίου κ.
I. Πάρτε. Εἰς αὐτὸν διὰ τοὺς μόχθους, τοὺς ὁποίους ὑπέ-
μεινε κατὰ τὰς ἐπαρειλημμένας αὐτοῦ περιηγήσεις, διὰ
τὰς βαθεῖας μελέτας περὶ ἐκάστου ἀντικειμένου γεωλογο-
γικοῦ, ιστορικοῦ, ἀρχαιολογικοῦ κ.λ.π. ὀφείλομεν οἱ Κεφαλ-
ληνῆς καὶ Ἰθακήσιοι ἰδιαίτεραν εὐγνωμοσύνην.

Πεπεισμένος περὶ τῆς χρησιμότητος τοῦ πορήματος με-

Πᾶν ἀντίτυπον, μὴ φέρον τὴν ὑπογραφήν τοῦ μεταφραστοῦ, θεωρεῖται
κλοπιμαῖον καὶ καταδιώκεται κατὰ τὸν νόμον.

Α. Γ. Παπαμάρτυρ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΕΛΦΙΝΕΙΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

τέφρασα αὐτὸ εἰς τὴν ἑλληνικὴν λαβὼν παρὰ τοῦ συγγραφέως διὰ τοῦ κ. Έρν. Τούλ τὴν ἄδειαν καὶ τινὰς προσθήκας καὶ διορθώσεις, ἅς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ κατεχώρισα. Πρὸς τὸν κ. Τούλ, ὑποπρόξενον τῆς Γερμανίας, πρὸς δὲ τὸν κ. Πάρτε ἀνατίθησι τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ, δὲν ὀφείλομεν μόνον τὴν ἄδειαν τῆς μεταφράσεως, ἀλλὰ τι πλέον. Πρῶτος αὐτὸς γενναϊότατα συνέδραμεν ὑπὲρ τῆς ἐκδόσεως δωρησας καὶ τοὺς ἐν τέλει ἐπισυναπτομένους πίνακας τῶν δύο νήσων καὶ τὸν τῶν ἐρειπίων τῶν Κρατίων καὶ τῆς Σάμης. Οἱ πίνακες ἔπρεπε βεβαίως νὰ εἶνε ἑλληνικοί, ἀλλὰ τοῦτο δαπανηρὸν θὰ ἦτο καὶ ἀμφίβολον ἂν ἡ ἐκτύπωσις ἤθελε γίνῃ τόσο καλή.

Μετὰ τὸν κ. Τούλ καὶ ἄλλοι συμπολιταί, φιλόμουσα τέκνα τῆς θρησκείας αὐτοῦς, συνεισήνεγκον ὑπὲρ τῆς ἐκδόσεως, οἱ κ.κ. Πλ. Βέγιας, Εὐ. Τ. Μπασιάς, Κ. Βαλσαμάκης, οἱ ἀδελφοὶ Ἰερ. καὶ Ὀκτ. Βαλιέρης, οἱ υἱοὶ Ἀνδ. Π. Βαλλιάνου καὶ ὁ ἐξάδελφός μου Γ. Σκιαδαρέσης. Πᾶσι τούτοις ἐκφράζομεν τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν, ὡς καὶ πρὸς τὸν κ. Δ. Μήλαν καὶ τὸν δῆμον Ληξουρίου, οἵτινες προκατέβαλον τὸ ἀντίτιμον 20 ἀντιτύπων.

Πλείστας χάριτας ὁμολογοῦμεν τῷ κ. Κ. Μητσοπούλῳ, τακτικῶς καθηγητῇ τῆς γεωλογίας καὶ ὄρυκτολογίας ἐν τῷ ἔθν. πανεπιστημίῳ καὶ πολυτεχνεῖῳ ἐξελληνίσαντι ἅπαντας τοὺς γεωλογικοὺς ὄρους τοῦ συγγράμματός καὶ μετὰ τῆς διακρινότητος αὐτὸν προθυμίας καὶ εὐγενείας παρᾶσχόντι τὴν πολύτιμον αὐτοῦ ἐπιχορηγίαν εἰς τὸ δυσχερέστατον τοῦτο μέρος τοῦ ποιήματος. Ἐκ τῶν γεωλογικῶν ἔργων τοῦ κ. Μητσοπούλου παρελάβομεν καὶ τὰς πλείστας τῶν ἐν τέλει προστιθεμένων σημειώσεων πρὸς κα-

τανόησιν τῶν ἐν χρήσει ἐπιστημονικῶν ὄρων. Τῷ δ' ἡμετέρῳ συμπολιτῇ κ. Γ. Γρατσιάτῳ δ. φ. καὶ νῦν σχολάρχῃ Πυλάρου ὀφείλομεν τὴν μετάφρασιν τῶν Ἰταλικῶν ὑποσημειώσεων τοῦ κειμένου.

Οὕτω τὸ ἔργον πιστεύω ὅτι ἔσται χρήσιμον οὐ μόνον εἰς τοὺς κατοίκους τῶν δύο γεωγραφουμένων νήσων, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα φιλόμουσον. Διὰ τῆς συγγραφῆς δὲ καὶ μεταφράσεως τοιούτων μονογραφικῶν ἐλπίζω ὅτι θὰ ἀποτελεσθῇ ἔργον πλήρες περὶ τῆς ὅλης πατρίδος Ἑλλάδος, καθ' ὃν τρόπον πρέπει νὰ μελετηθῶσι τὰ κατὰ τόπους ἰδιώματα τῆς γλώσσης, ὅπως βραδύτερον ἀπαρτισθῇ ὅλον τι περιλαμβάνον τὸν θησαυρὸν αὐτῆς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Ἀπριλίου 1892.

Λ. Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ἈΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

Κελ.

Υ . . . . .

1 . . . . .

9 . . . . .

8 . . . . .

13 . . . . .

21 . . . . .

28 . . . . .

78 . . . . .

90 . . . . .

92 . . . . .

92 . . . . .

130 . . . . .

131 . . . . .

134 . . . . .

134 . . . . .

137 . . . . .

137 . . . . .

171 . . . . .

183 . . . . .

192 . . . . .

197 . . . . .

220 . . . . .

224 . . . . .

229 . . . . .

252 . . . . .

Σελ.

Υ . . . . .

1 . . . . .

9 . . . . .

1 . Κατασκευὴ ὄρεων 9

Ἰθάκη 13

Κεφαλληνία 21

Παράρτημα: οἱ σεισμοὶ 68

2. Κλίμα 78

Παράρτημα: ἐλειογενὴς πυρετός 90

Β'. Πολιτικὴ γεωγραφία τῶν νήσων 92

1. Συνοπτικὴ ἱστορία 92

Ἐπιμετρον: στατιστικὴ τοῦ πληθυσμοῦ 130

2. Τοπογραφία 134

Ἰθάκη 134

Κεφαλληνία 157

τὸ βορειανατολικόν 157

τὸ ἀνατολικόν 171

τὸ νοτιανατολικόν 183

τὸ νότιον 192

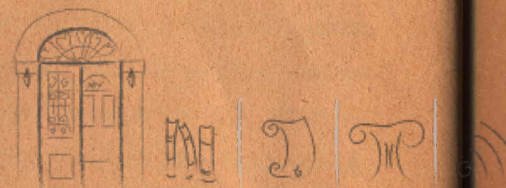
τὸ δυτικόν 197

ἡ ἐν τῷ μέσῳ τῆς νήσου ὄρεινὴ χώρα 220

ἡ δυτικὴ χερσόνησος 224

Γ'. Κάρπωση γῆς 229

Παρέκβασις: ἱστορία τῆς σταφίδος 252

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ὡς πᾶς τις δύναται νὰ ἐννοήσῃ, ἡ ἡμετέρα μελέτη ἐρείδεται ἐπὶ τῆς Παλικῆς, οὔσης ἐπὶ Ὀμήρου νήσου αὐτοτελοῦς, γεγονὸς μαρτυρούμενον, ὡς ἐδείξαμεν, ὑπὸ τοῦ γεωγράφου Στράβωνος· τῆς Παλικῆς δ' οὔσης ἐπὶ Ὀμήρου νήσου, ἀναγκαῖον συμπέρασμα εἶναι ὅτι αὕτη εἶναι ἡ Ὀμηρικὴ Ἰθάκη, ἐπειδὴ οὐ μόνον φέρει ἅπαντα τῆς Ὀμηρικῆς Ἰθάκης τὰ γνωρίσματα, ἀλλ' ἐρμηνεύονται δι' αὐτῆς ἀπροσκόπτως ἅπαντα τὰ σχετικὰ Ὀμηρικὰ χωρία.

Συναφῆ δὲ τῆς ἡμετέρας μελέτης συμπεράσματά εἰσι τὰ ἐξῆς·

1) Ὅτι ἡ νῦν Ἰθάκη εἶναι τὸ Δουλίχιον.

2) Ὅτι ἡ Ὀμηρικὴ ἤπειρος, ἢ ἡ μέλαινα ἤπειρος εἶναι ἡ νήσος Σάμη καὶ οὐχὶ ἡ Ἀκαρνανία, ἀπὸ δὲ τῆς νήσου ταύτης ὁ Φιλοτίος μεταφέρει τὰ πρὸς εὐωχίαν τῶν μνηστήρων ζῶα εἰς τὴν Ὀμηρικὴν Ἰθάκην, τὴν νῦν χερσονήσον Παλικήν, διὰ τῶν πορθμῶν τῶν ὀμηρικώτατα καὶ νῦν ἔτι ἐργαζομένων.

3) Ὅτι τὸ κράτος τοῦ Ὀδυσσεῦς δὲν ἐξετείνετο ἐπὶ τῆς Ἀκαρνανίας, χώρας μηδαμῶς ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ μνημονευομένης· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς δὲν ἤρχε πόλεων ἐπὶ τῆς Ἀκαρνανίας, καὶ συνεπῶς τὸ Νήρικον, ἢ καθ' Ὀμηρον ἀκτὴ ἠπείροιο, ἔκειτο ἐπὶ τῆς Δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Σάμης, διότι αὕτη εἶναι, ὡς εἴρηται, ἡ Ὀμηρικὴ ἤπειρος, τὰ δὲ Κροκύλεια καὶ ἡ Αἰγίλιψ ἔκειντο ἐπὶ τῆς Ἰθάκης.

4) Ὅτι Ἀστερίς εἶναι ἡ νήσος Βαρδιάνοι, αἱ δὲ Ἀλαλκομεναὶ ἔκειντο ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῶν Βαρδιάνων, ἔνθα νῦν ἡ Μονὴ τῆς Θεοτόκου· καὶ τέλος αἱ Θεαὶ νῆσοι εἰσὶν αἱ Σάμη, Ἰθάκη, Ἀστερίς, Ζάκυνθος καὶ Δουλίχιον, καὶ οὐχὶ αἱ τῶν ἐρμηνευτῶν Ὀξεῖαι.

Ταῦτά εἰσι τὰ γενικά συμπεράσματα, ἅτινα ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς ἡμετέρας μελέτης, εὐχόμεθα δὲ νὰ ἐνεργηθῶσι ταχέως ἐπὶ τῆς Παλικῆς ἀνασκαφῆ χάριν τῆς ἀληθείας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προσίμιον.....	Σελ. 5
Κριτικὴ μελέτη περὶ Ὀμηρικῆς Ἰθάκης.....	» 27
Ἑνωσις τῶν Ὀμηρικῶν νήσων Ἰθάκης καὶ Σάμης.....	» 35
Γεωγραφικὴ καθ' Ὀμηρον τῶν πρὸς Δυσμὰς τῆς Ἑλλάδος κειμένων νήσων περιγραφή.....	» 41
Ἐχίνοι ἢ Ἐχινάδες (Κουρτσολάροι).....	» 47
Δουλίχιον.....	» 48
Σάμη καὶ Ζάκυνθος.....	» 52
Περὶ τῆς παρ' Ὀμήρω ἠπείρου, μελαίνης ἠπείρου, ἀντιπέραιτα καὶ ἀκτῆς ἠπείρου.....	» 56
Ἰθάκη.....	» 65
Ἀστερίς.....	» 79
Ταυτότης τῶν Ὀμηρικῶν νήσων Ἰθάκης, Δουλίου, Σάμης καὶ Ἀστερίδος πρὸς τὰς σήμερον ὑπαρχούσας νήσους.....	» 81
Ἡ Πάλη εἶναι ἡ Ὀμηρικὴ Ἰθάκη.....	» 100
Ποτογ τὸ Δουλίχιον.....	» 109
Ἐπίλογος.....	» 110

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ